

**NAŠA UREDNICA
VIŠJA MED. SESTRA NEŽA JARNOVIČ
ODLIKOVANA Z MEDALJO FLORENCE NIGHTINGALE**

Vsako drugo leto, in to že od leta 1925 dalje, podeljuje Mednarodni komite Rdečega križa v Ženevi medaljo Florence Nightingale, najvišje mednarodno sestrsko odlikovanje za izredne zasluge na zdravstvenem področju.



Letošnje dobitnice medalje Florence Nightingale s predsednikom skupščine RK Jugoslavije prim. dr. B. Raspotovičem in podpredsednico tovarišico Štefo Špiljak. Od desne proti levi: med. sestra Saša Javorina iz Beograda, Mihaela Terzić iz Zagreba, dr. Raspotovič, Štefa Špiljak in namesto odsotne Slovenke Neže Jarnovič njena hčerka Maja

Visoki pomen tega odlikovanja lahko Mednarodna organizacija Rdečega križa obdrži samo ob najstrožji izbiri kandidatk, predlaganih od svojih držav članic.

V obrazložitvi pravilnika je poudarjena zahteva, da se z medaljo Florence Nightingale »odlikujejo dela posebne požrtvovalnosti in daje priznanje tistim kandidatkam, ki s svojim delom in življenjem izpričujejo izredne poklicne in obče človeške etičnomoralne kvalitete«.

Lansko leto so bile na predlog predsedstva Rdečega križa Jugoslavije izmed predlaganih kandidatk iz naše države v Ženevi izbrane naslednje medicinske sestre:

1. Neža Jarnovič iz Ljubljane,
2. Saša Javorina iz Beograda in
3. Mihaela Terzić iz Zagreba.

20. decembra 1977 so bile medalje Florence Nightingale slovesno podeljene v prostorih JRK v Beogradu. Obolelo Nežo Jarnovič je zastopala hčerka Maja, ki je v materinem imenu sprejela odlikovanje.

Dobitnica medalje Florence Nightingale za leto 1977

*Višja med. sestra NEŽA JARNOVIČ,
urednica Zdravstvenega obzornika*



Iz utemeljitve za podelitev medalje Florence Nightingale **tov. Neži Jarnovič** razberemo naslednje podatke:

S petnajstimi leti je tov. Neža ostala brez obeh staršev v družini šestih nepreskrbljenih otrok; kljub vsem težavam se je redno šolala in končala šolo za medicinske sestre v Ljubljani, kjer je diplomirala leta 1931. Njena prva zaposlitev je bila na Šolski polikliniki v Ljubljani. Tod je bila priča revščine bolne in zdrave šolske mladine. Zato se je že kot mlada med. sestra-začetnica posvetila tudi aktivnemu družbenemu delu. Kot tajnica strokovnega sestrskega društva je že pred vojno zastavila vse svoje moči za izboljšanje položaja medicinske sestre, ki so bile pri svojem delu zapostavljene.

Leta 1937 je bila premeščena v Brežice, kjer je bila odlična dispanzerska in patronažna sestra v službi zdravstvenega varstva matere in otroka in tuberku-

loznega bolnika v tamkajšnjem zdravstvenem domu. Tod se je na terenu že pred vojno vključila v ilegalno delo komunistične partije.

Po okupaciji so jo začeli Nemci takoj preganjati kot komunistko; zbežala je v Ljubljano, kjer je za hrano in stanovanje delala na šolski polikliniki, poleg tega pa je ilegalno učila prve pomoči skupine deklet za odhod v partizane.

Avgusta 1942 so jo Italijani aretirali kot obveščevalko in aktivistko OF. Do novembra 1943 je bila v zaporih v Ljubljani in Benetkah. Tudi v zaporih je med jetnicami spodbujala narodno zavest in jim kot med. sestra vsestransko pomagala — zato je bila večkrat kaznovana s strogim zaporom in samico.

Iz zaporov je odšla naprej v ilegalo v Trst, kjer se je vključila v delo OF, od tam pa k partizanom, najprej v sanitetno službo pri VOS na Primorskem, kasneje pa v Centralno partizansko bolnišnico v Rogu. Zaradi junaštva, s katerim se je izkazala, in bogatega strokovnega znanja je bila poslana v Belo krajino na osvobojeno ozemlje, kjer je organizirala ambulanto za civilno prebivalstvo in nujno pomoč vojaškim enotam. Neutrudljivo je delala v ambulanti, pri tem pa še skrbela za ranjence pri prevozu na letališče, od koder so jih prepeljali v Italijo.

Na celotnem osvobojenem ozemlju je bila znana kot požrtvovalna in neustrašna med. sestra: cepila je prebivalce proti tifusu, obiskovala bolnike po domovih in širila zdravstveno prosveto s tečaji prve pomoči, predavanji na šoli, zbiralnimi akcijami sanitetnega materiala, hrane, obleke in obutve za ranjence in bolne partizane, itd. Za svoje požrtvovalno delo in junaška dejanja je bila odlikovana z »medaljo za hrabrost« in »medaljo zaslug za narod«.

Po osvoboditvi je prevzela kadrovski sestrski oddelek na ministrstvu za zdravstvo SR Slovenije v Ljubljani. Na tem mestu je organizirala sestrsko službo bolniške nege v bolnišnicah in sestrsko službo na terenu ter na začetku ustanovitev in delovne pogoje šole za medicinske sestre, otroške negovalke in bolničarje.

Kot strokovna in družbenopolitična delavka je nato zapovrstjo prevzela več odgovornih dolžnosti v organizaciji nege bolnika in aktivnega zdravstvenega varstva šolske mladine. Svoje poklicno delo je ob upokojitvi zaključila kot načelnica oddelka za varstvo žene in otroka pri republiškem zavodu za zdravstveno varstvo v Ljubljani.

Vsa leta po osvoboditvi je bila odbornica strokovnega društva med. sester, predsednica in dolgoletna tajnica. Sodelovala je kot avtorica strokovnih člankov najprej v reviji »Medicinska sestra na terenu«, kasneje pa je bila ena izmed najbolj aktivnih pobudnic za ustanovitev novega strokovnega in informativnega glasila ZDMSS »Zdravstveni obzornik«. Sprva članica uredniškega odbora, zatem pa dolgoletna glavna in odgovorna urednica revije, je kot urednica in glavni steber revije ostala našemu glasilu zvesta do danes. Za svoj življenjski prispevek k razvoju in organizaciji sestrske službe in sestrskega strokovnega društva ter za dolgoletno požrtvovalno delo glavne in odgovorne urednice Zdravstvenega obzornika je bila tov. Jarnovič odlikovana z »redom dela z zlatim vencem«, ZDMSS pa ji je podelila »zlati znak priznanja«.

Neža Jarnovič je za Cito Bole, Dino Urbančič in Jugo Polak četrta Slovenka — dobitnica medalje Florence Nightingale in 21. po vrsti od 24 jugoslovanskih med. sester, ki so prejele to redko odlikovanje.

Velikega pomena, ki ga ima podelitev medalje Florence Nightingale — najvišjega odličja medicinskih sester v svetovnem merilu — so se zavedale naše novinarske in RTV hiše šele v letošnjem letu: posvetile so dogodku tudi s svoje strani primerno obeležje.

Naši urednici iskreno čestitamo njene sodelavke iz uredništva, uredniškega odbora in uredniškega sveta. K njej in na uredništvo ZO so prispеле številne čestitke članic društev med. sester Slovenije in naših bralk. Vse to priča o popularnosti in priljubljenosti »naše Neže«.

Tov. Neži Jarnovič ob sodoživljanju pomembnega dogodka obenem s čestitkami želimo tudi hitrega okrevanja in še nadaljnjih uspehov pri urejanju naše revije.

Anica Gradišek

ZAKAJ JE MEDNARODNI RDEČI KRIŽ NAJVIŠJE ODLIKOVANJE ZA MEDICINSKE SESTRE IMENOVAL PO FLORENCE NIGHTINGALE

Ves svet priznava danes Florence Nightingale za pionirko v strokovnem šolanju bolniških negovalk — današnjih medicinskih sester — in v koreniti reformi negovalske službe.



Medalja Florence Nightingale, ki jo Mednarodni Rdeči križ podeljuje najzaslužnejšim med. sestram

Nič manj pomembni pa niso njeni dosežki v javnem zdravstvu in še posebej pri reformi sanitetne službe v britanski armadi v Angliji ter Indiji.

Želja po delu za blaginjo sočloveka je v njej postala imperativ že tedaj, ko je v svojem 16. letu prvokrat šla iz svojega udobnega sveta in spoznala bedo v kočah delavcev nedaleč od domačega dvorca Lea Hurst.

Florence Nightingale je junija 1860 *ustanovila prvo šolo za sestre* kot učno ustanovo in s tem preseгла ter hkrati odklonila sistem zgolj ročnega priučevanja bolniških negovalk. Utemeljila je poklic šolanih civilnih sester.

Leta 1861 so iz sredstev Sklada Florence Nightingale ustanovili *šolo za babice* kot prvo tovrstno šolo v Angliji. Pomembno vlogo pri ustanavljanju te šole je imela Florence Nightingale. V šoli so se vzgajale babice za strokovno pomoč pri porodu v bolnišnicah in na domovih porodnic. Babištvo naj bi bilo po njenem mnenju poklic izobraženih žensk.

Za službo nege bolnika na domu je dala napotke, ki jih preveva etična in pedagoška misel in ki še danes veljajo v celoti. Takole pravi: »Terenska sestra mora biti misijonar. Za to mora biti šolana. Njena vloga ni vloga zdravnika ali morda celo okoriščanje z donosno privatno prakso. Negovati mora po zdravnikovih navodilih, biti družinska prijateljica in ne ukazovalka, vedeti mora, na koga naj se obrne v nevršnostih, ki jih ne more odpraviti sama.«

Njeno delo za *reformo bolnišnic za ubožne* in za spremembe v *zakonodaji za ubožne* je zajelo široko akcijo. Po njenem mnenju je treba predvsem spremeniti miselnost in doseči v zakonodaji reformo, ki naj bi temeljila na treh bistvenih načelih:

— bolnike, duševne bolnike, neozdravljivo bolne, onemogle, starčke je treba oskrbovati v ustreznih diferenciranih zavodih in ne skupaj,

— potrebno je enotno upravljanje ter

— združiti sredstva in vpeljati splošne dajatve za zdravljenje bolnih revežev.

Po gibanju, ki ga je sprožila, je leta 1866 izšel zakon, ki v celoti ni zadovoljil Florence Nightingale, vendar je pomenil napredek, ki v zgodovini angleške zdravstvene službe velja za začetni mejnik družbene skrbi in zdravstvene pomoči, ob čemer so ji v parlamentu izrekli javno priznanje.

Poleg upravljanja sestrške službe je bolnike negovala tudi sama. Znani so njeni nočni obhodi po bolnišnici, ko je s svetilko v roki hodila po barakah in pregledovala, če je vse v redu, pomagala temu, rekla spodbudno besedo drugemu. Njeni nočni obhodi so postali kar legendarni. O njej pravi Longfellow v svoji pesmi »Žena s svetilko«: Počasi kot v snu je vzljubil nemi trpin njeno senco, ki se je risala v mračne zidove.

V knjigi »Beležke o negi« se Florence Nightingale ni omejevala zgolj na nego ob bolniški postelji, ampak jo je pojmovala kot dejavnost, prepleteno z vsemi komponentami *preventivnega socialno-medicinskega dela, zdravstvenovzgojnega in mentalnohigijskega dela*.

Začela je razmišljati o potrebi *zdravstvenovzgojnega dela na vasi*. To delo naj bi opravljale zdravstvenoprosvetne delavke, ki bi poučevale o osnovnih načelih zdravega življenja družine. Leta 1888 je po zapletenih zvezah dosegla finančna sredstva za *tečaj za usposabljanje zdravstvenih učiteljic*.

Med načeli, ki jih je postavila za to delo, je med drugim:

- vztrajala pri načelu individualnega osebnega pouka,
- zdravstvene vzgojiteljice naj bi ženam ne predavale, ampak naj bi z njimi delale.

Njena *strokovna publicistika* šteje nad 140 del, ki so izšla v tisku za široko javnost, v samozaložbi ali pa so krožila privatno. V njih je obravnavala vrsto vprašanj: higieno, nego bolnikov, socialna vprašanja, organizacijo in sanitarno ureditev bolnišnic, vprašanje sanacije na vasi, o problemih izseljevanja, o nama-kalnih napravah v Indiji, o vprašanju etike, religije, o lakoti v Indiji itd.

Napisala je drobno knjižico »Beležke o negi« s podnaslovom »Kaj je in kaj ni«. Knjigo je namenila sleherni ženi, saj je malone vsaka slej ko prej nego-valka, ki je odgovorna za zdravje nekoga. V knjigi neposredno razpravlja z bral-cem, da ga pritegne k razmišljanju. Kdor je prečital to knjigo, ne more dvomiti, da je bila Florence Nightingale nežna in čuteča sestra, ki ni razumela samo bole-čine, ampak tudi bolnikovo duševno stisko.

Zapustila nam je globoko filozofsko misel: »Trpljenje postavi človeka iz okvira konvencionalnih meril... trpljenje samo daje žrtvi pravico do naše pomoči«.

Florence Nightingale je izdala skrivnost svojih uspehov, vztrajnosti in premo-črtnosti s temile besedami:

»Nikoli nisem našla izgovora in nikoli ga nisem sprejela. Namen vsakega spoznanja naj bo povečana akcija«.

Florence Nightingale se *spominjamo kot utemeljiteljice sestrsk*e strokovne *izobrazbe in duhovitega organizatorja sestrsk*e službe, kateri je postavila načela in *začrtala pot za njen razvoj*. To, kar nas ob tem vedno vznemirja in priteguje, je njen duhovni svet. Odkod ostrina misli in jasnost v odločitvah, odkod trdnost in zaverovanost v svoje poslanstvo, odkod moč in vztrajnost pri izvrševanju težkih in zahtevnih nalog.

Odgovor lahko najdemo v prvinah njenega značaja, predvsem pa v zdravih etičnih osnovah njene življenjske filozofije. Prav to izročilo, ki nam ga je posredo-vala iz svojega duhovnega bogastva v svojih spisih in s svojim delom, je najteht-nejše napotilo vsem, ki delajo v sestrskem poklicu ali se odločajo zanj.

Medalja Florence Nightingale ima torej zgodovin-sko pomembno in potrjeno ime.

S citati iz publikacije Dine Urbančič
»Ob 150-letnici rojstva Florence Nightingale«
Prim. N. J.